

Dipl. pravnik PAVAO GABRE
Zagreb

Piratske radio-stanice u eksteritorijalnom moru

Česti su slučajevi upotrebe ili prisvajanja tuđih frekvencija. Bilo je pojava tzv. »divljih radio-stanica« koje svojim velikim dometom ometaju radio-saobraćaj pojedinih država.

Današnji moderni pirati, kojih ima oko obala Filipina i Sjevernog Bornea, imaju svoju obavještajnu službu, a služe se radio-vezama kojim na vrijeme saznaju gdje se ukrcava roba, kuda kreću brodovi i odakle im prijeti opasnost. To bi bila jedna vrsta radio-piratstva. Druga vrsta piratstva je kada se jedan brod nalazi izvan teritorijalnih voda te odatle emitira komercijalno - propagandne i političko - propagandne ili neprijateljske vijesti. Sve su to ilegalne radio-stanice jer za svoj rad nemaju dozvole, koja se traži za uspostavljanje i rad stanice,¹ niti imaju dodijeljene frekvencije te prisvajaju tuđe i tako remete rad stanica koje legalno rade.

Pirata i gusara u klasičnom smislu danas nema. Gusarstvo je ukinuto Pariskom deklaracijom o pomorskom ratu od 16. IV 1856. godine. Član 1. Deklaracije doslovno glasi: »Gusarenje je i ostaje ukinuto«. Ono se pojavljuje u novom obliku. Ta pojava nije opasna za plovidbu kao što je to bilo ranije, ali se još i danas predviđaju mjere za sprečavanje piratstva. Tako Međunarodna konvencija o otvorenom moru od 1958.² sadrži odredbe o sprečavanju piratstva a u čl. 15. daje definiciju piratstva.

»Piratstvo je neovlašteno nasilje na moru ili drugim prometnim putovima, najčešće iz koristoljublja.«³ Piraterijom

smatra se svaki nasilni akt koji se izvrši na otvorenom moru bez ovlaštenja neke države ili političke zajednice, a ugrožava plovidbu. Piraterija je specifično pomorski zločin protiv civiliziranog svijeta. Mnoge države imaju naročite kaznene odredbe u kojima predviđaju i smrtnu kaznu. Ono je u morima oko Evrope trajalo do početka XIX vijeka. S prestankom piratstva nastala je sigurnost međunarodne plovidbe.

Nas ovdje interesira piraterija u moderno doba, kada kakav nepoznat brod s otvorenog mora telekomunikacionim i radio-difuznim sredstvima ugrožava rad legalnih radio-stanica koje rade na propisno dodijeljenim frekvencijama. Takve ilegalne stanice svojim emitiranjem protupravno prisvojenim frekvencijama mogu prouzrokovati velike katastrofe jer ovakvim radom mogu paralizirati radio-valove namijenjene za pomorsku, zrakoplovnu i kosmičku navigaciju, kao i valove namijenjene za slučaj opasnosti, uzbune, budnosti i sigurnosti.

Kod ovakvih protupravnih djelatnosti radio-piratskih stanica ne postoji krivično djelo u smislu čl. 15. Međunarodne

¹ V. čl. 35. Međunarodne konvencije o telekomunikacijama od 1959.

² Dr Vladimir Ibler, Prilozi - tekst - konvencije, Otvoreno more, Zagreb, 1965, str. 166.

³ Dr Vladimir Brajković, Piratstvo, Pomorska enciklopedija, sv. VI, Zagreb 1960, str. 106—107.

konvencije o otvorenom moru iz 1958. jer nedostaju akta »krađe dobara« i »nasilna akta«, već postoji prisvajanje zaštićenih frekvencija, a takvo prisvajanje zabranjeno je međunarodnim konvencijama i pravilnicima o radio-saobraćaju. Ovakvo prisvajanje frekvencija može ugrožavati sigurnost pomorske i zračne plovidbe i radio-komunikacija uopće.⁴ Ali postoji i pojam nepravog piratstva. Mnoga zakonodavstva označuju kao piratstvo i neke druge faktore koji nisu piratstvo u smislu međunarodnog prava.⁵ Nema jedinstvene definicije o pojmu piratstva. Neki smatraju da piratstvo obuhvaća svako ugrožavanje saobraćaja i svaku povredu međunarodnog prava na moru.⁶ Budući da u krivičnim zakonima nema posebno označenog djela piratstva, to bi se takva djela mogla smatrati kao djela protiv društvene ili privatne imovine ili pak protiv opće sigurnosti ljudi i imovine.

U krivično-pravnom smislu predmet je krađe tuđa pokretna stvar. Također je u pravnoj nauci i praksi prihvaćen opći princip da se pravo na električnu energiju štiti krivičnim zakonikom kao pravo na pokretnu stvar.⁷ Prema tome je predmet krađe i električna energija, analogno tome i radio-elektromagnetski, tj. Hercovi valovi. Mnogi nacionalni zakoni za krađu zahtijevaju pored ostalih kriterija još i kriterij koristoljublja, tj. pribavljanje potupravne imovinske koristi prema poznatoj definiciji krađe iz rimskog prava: »*lucri faciendi causa*«. ⁸ Smatramo da kod piratskih radio-stanica koje rade na tuđim radio-valovima i tako smetaju rad legalnim stanicama, postoji pretpostavka krađe tuđe stvari i koristoljublja jer one to rade da bi stekle izvjesnu imovinsku korist. Upravo imovinska korist je jedini prihod iz njihove djelatnosti koja im omogućava daljnju egzistenciju.

Ovdje pak nedostaju »nasilna akta« u smislu pomenute konvencije o otvorenom moru, ali piratske radio-stanice mogu svojom ilegalnom djelatnošću ugroziti tuđe živote i dobra jer mogu paralizirati radio-saobraćaj u krivičnim momentima na moru, u zraku i kosmosu.

Ako jedna radio-stanica emitira na frekvencijama koje joj nisu dodijeljene, ona vrši nezakonito emitiranje. Ako pak takva stanica upotrebljava frekvencije koje su dodijeljene drugim stanicama, ona je time počinitelja međunarodni delikt.⁹ Iz ovoga se može zaključiti da piratske radio-stanice svojim emitiranjem čine nezakonitost i međunarodni delikt jer upotrebljavaju frekvencije koje su međunarodnim propisima dodijeljene drugim stanicama.¹⁰

U posljednje vrijeme češći su slučajevi da se takvi brodovi bez registracije, bez zastave, bez dozvole za podizanje i rad radio-stanica otiskuju na otvoreno more i emitiraju razne programe i reklame, ometaju radio-promet i konkurišu legalnim radio-difuznim i televizijskim stanicama tako da se pojavio već međunarodni problem. Parlamenti Švedske, Belgije i Holandije već su o tim problemima raspravljali. U vezi sa samovoljnim prisvajanjem frekvencija bilo je protesta i sporova koji su izneseni i pred Organizaciju UN.¹¹

Ovu pojavu neki su nazvali radio-piratstvom. Naziv je adekvatan jer je riječ o nečem ilegalnom i izvodi se većinom na moru. Osim toga, radi se i o pljački, krađu se radio-valovi usprkos međunarodnim konvencijama i normama. Radio-stanice na plovnom objektima, kojima je isključivi cilj konkurencija na polju reklame, postale su vrlo ozbiljan problem.

Prva takva piratska radio-stanica pojavila se na moru u blizini Švedske na brodu »Bonjour« (Bonžur). Na tom brodu nalazi se visok jarbol koji služi kao antena, važan dio piratske radio-stanice. Ova antena emitira i širi po raznim zemljama reklame i razne programe.

Zbog protupravnog rada ovakvih radio-stanica vođena je diskusija u švedskom parlamentu. Protestiralo se zbog postupka Nikaragve jer je u švedskim teritorijalnim vodama, pod zastavom i registracijom Nikaragve brod »Bonjour« vršio radio-piratske poslove. Vlada je najzad izradila, a parlament izglasao poseban zakon koji proglašava piratsku radiofoniju za krivično djelo što se strogo kažnjava. Razumije se da taj zakon pogađa i one koji na švedskoj teritoriji surađuju s piratskim radio-stanicama, pa je stoga djelovanje ovih stanica otežano, a možda i onemogućeno.¹²

Ova pojava nije novog datuma, o piratskim radio-stanicama raspravlja se već pet godina. Jedna piratska radio-stanica pojavila se izvan danskog teritorijalnog mora na jednom brodu, a zvala se »Radio-Merkur«. Kako su u Danskoj radio i televizija u državnoj eksploataciji, to privatnici mogu osnivati ovu granu privrede samo ilegalnim putem i djelovati izvan danskih teritorijalnih voda kako ne bi potpali pod dansku jurisdikciju.

U januaru 1965. godine na inicijativu Evropskog saveza za radio-difuziju (Union Europeenne de radio-diffusion — UER) i nekih skandinavskih zemalja potpisan je u Strasbourgu (Strasbur) sporazum o mjerama protiv piratskih radio-stanica. Emisije područja skandinavskih radio-stanica bile su ugrožavane od piratskih stanica »Radio-Caroline South« (Kerelain Sud) i kasnije od »Radio-Caroline North«¹³ (Kerelain Nord), zbog čega su te zemlje predložile da se donese zakon protiv piratskih stanica, te su čak poduzimane i policijske mjere iako su piratske radio-stanice djelovale izvan teritorijalnih voda. Zahvaljujući poduzetim mjerama piratske radio-stanice postepeno su prestale svojim radom na ovom području.

Također je »Radio-Caroline« dala ozbiljan povod za poduzimanje oštrih mjera protiv Paname jer je brod bio uveden u njen registar trgovačke mornarice. Zbog ovako nedozvoljene i nepravilne upotrebe frekvencija uslijedila je zajednička intervencija engleske Glavne pošte i Međunarodnog komiteta za registriranje frekvencija — IRFB kod panamske Glavne pošte i telekomunikacija. Ovo je izvanredan primjer da Međunarodni savez telekomunikacija — UIT preko svog organa IRFB djeluje u cilju rješavanja spora između svojih članova nastalog pojavom »piratskih« radio-stanica na otvorenom moru.

Piratske radio-stanice postale su državni problem i u Belgiji. Tamo je počeo djelovati »Radio-Antwerpen« (Antwerpen) smješten na nekom čudnom objektu od armiranog betona, a služio je od 1931. godine za opskrbu francuskih ratnih brodova na Atlantiku. Ovaj objekt bio je prijavljen u Panami i plovio je pod njenom zastavom. Programi su na francuskom i flamanskom jeziku namijenjeni slušaocima dviju narodnosti u Belgiji, ali ona zahvata i sjevernu Francusku i Holandiju. Ni toj stanici normalan program nisu bile samo vijesti, muzika itd. nego trgovačke i industrijske reklame.¹⁴

I ovaj problem izniet je pred belgijski parlament. Utvrđeno je da se ne može ništa učiniti dok se plovni objekt nalazi izvan belgijskih teritorijalnih voda, osobito zato što je pod zastavom države koja nije prihvatila Međunarodnu telekomunikacionu konvenciju. Pripremljen je amandman starem zakonu kojim je regulirana radiofonija u Belgiji. Prema tom novom amandmanu bit će kažnjeni svi oni koji pružaju bilo kakvu pomoć piratskim radio-stanicama na pučini. Tako se s belgijske teritorije ne smije na takvu radio-stanicu slati ništa, pa ni namirnice. Zakon pogađa i one firme koje bi davale svoje reklame.¹⁵

Holandiju je uzbunio »Radio-Veronica« (Veronika), smješten na brodu negdje na pučini. On je svojim ilegalnim radio-valovima ometao rad radio-stanica koje su radile na svojim legalnim valovima. Holandija ima dosta složen sistem radio-televizije. Karakteristično je i to da u radio-televiziji ove zemlje nema reklame, pa je za gusarske radio-stanice teren bio pogodniji. On se nalazio na jednom brodu također izvan teritorijalnih voda Holandije. Izazvao je veliku zabunu jer su vlasnici radio-aparata pokazali veliki interes za njegove

⁴ Journal des télécommunications No 6, Zeneva 1964, str. 149.

⁵ Npr: Kada vlastiti državljanin pomaže neprijatelja u ratu (Velika Britanija), kada se neopravdano vije zastava, u izvjesnim slučajevima kada nastane pobuna ili ustanak na ratnom brodu.

⁶ Dr Vladimir Brajković, Piratstvo, Pomorska enciklopedija, sv. VI, Zagreb 1960, str. 106—107.

⁷ Kazneni zakonik FNRJ iz 1951. s komentarom dra Bogdana Zlatarića, 1958, str. 249.

⁸ Schreiber, Die Elektrizität in Recht und Wirtschaft, Leipzig und Wien, 1913, str. 18.

⁹ Dr Milan Bartoš, Međunarodno javno pravo, knj. II, Beograd 1956, str. 288.

¹⁰ Zvonimir Urem, Radio-smetnje i međunarodna odgovornost države, JRMP, br. 1 i 6 iz 1959.

¹¹ Dr Mate Oreč, Radio propaganda u hladnom ratu, »Naša stvarnost« 1962, XVI, 1, str. 48.

¹² »The Times«, London 2. IV 1964.

¹³ Osnivač i vlasnik ove stanice je Ronan O' Really, dvadesetšestogodišnji sin irskog milijunaša. Ova piratska stanica još i danas emitira svoj program pored mnogih drugih takvih britanskih stanica.

¹⁴ »The Times« od 2. IV 1964, London.

¹⁵ Journal des télécommunications No 6, Zeneva 1964.

programe koji su bili mnogo interesantniji i privlačniji od ostalih. I ovaj problem iznijet je pred parlament, ali se nije ništa efikasno poduzelo protiv broda koji se nalazio na otvorenom moru.

Britansko teritorijalno more i uzduž njega na otvorenom moru već je puno piratskih radio-difuznih stanica. Predstavnici radio-televizije Belgije, Francuske, Švedske, Čehoslovačke i Jugoslavije protestirali su zbog aktivnosti tih stanica. Također je i Italija protestirala zbog najnovije piratske stanice koja se javlja kao »Radio-Engleska« i koja čini velike smetnje Radio-Rimu. Osim toga osnivaju se takve ilegalne radio-stanice i na malim otočićima i nenastanjenim mjestima kao i u napuštenim signalnim tornjevima duž rijeke Temze. Ovih i sličnih radio-stanica ima svakog dana sve više, a pojavljuju se pod raznim imenima.¹⁶

Osim radio-stanica u posljednje vrijeme pojavljuju se i piratske televizijske stanice. Tako već imamo piratsku televizijsku stanicu »Radex« (Reideks) koja emitira svoje emisije s brodova izvan britanskih teritorijalnih voda, a na programu ima većinom američke filmove, reklamne, crtane filmove i vijesti.¹⁷

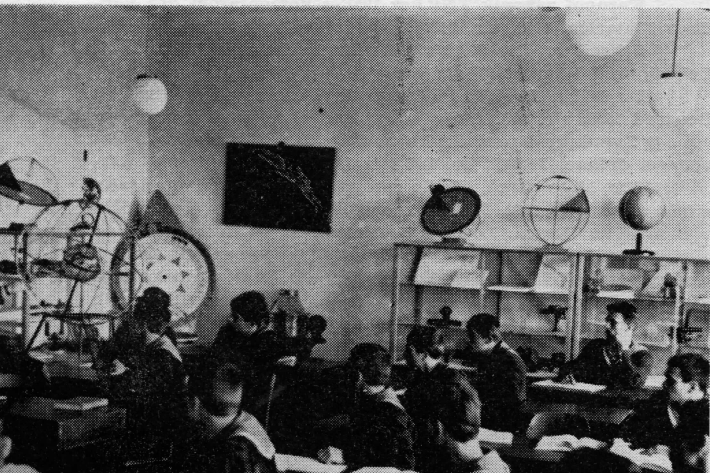
već nekoliko puta su pojedini poslanici u britanskom Donjem domu podnosili vladi interpelacije o pojavi piratskih radio-stanica i postavljali pitanja kakve mjere namjerava vlada poduzeti protiv njihove djelatnosti, a vlada je uvijek davala isti odgovor da ne postoje zasad određeni zakonski propisi, nego će prijedlog zakona izraditi u najskorije vrijeme i podnijeti parlamentu. Međutim, britansku javnost ovaj problem sve više interesira jer piratske radio-stanice sve više odvrću slušaoce od »BBC« i od programske i komercijalne televizije, a sve više slušaju emisije piratskih stanica i povjeravaju im svoje reklamne i poslovne oglase.

Britanski ministar pošta Edward Shrot (Edvard Šot) predložio je još 1960. godine Donjem domu nacrt zakona kojim bi trebalo onemogućiti rad piratskim radio-difuznim stanicama ne samo u teritorijalnom već i na otvorenom moru. Ovaj nacrt zakona predviđao je stroge kazne za svakog britanskog državljanina koji bi radio za takve stanice ili oglašavao preko njih komercijalne poslove.¹⁸ Međutim, nacrt zakona do danas nije prihvaćen već je Donji dom tražio od današnjeg ministra pošta Vedgwood Benna (Vedžvud Ben) da što prije poduzme potrebne mjere protiv piratskih radio-stanica.¹⁹

Prema novom projektu zakona o zabrani rada piratskih radio-stanica koji će uskoro britanska vlada podnijeti parlamentu na odobrenje nijedan britanski državljanin neće moći da posluje s piratskim radio-stanicama, neće moći da im daje materijale za emisije, štampa neće smjeti da objavljuje njihove programe i uopće neće smjeti da ih opskrbljuje bilo kakvim pretpostinama.

Po predloženoj zakonu bit će zabranjene radio-emisije s brodova i pomorskih uređaja. Britanski kapetani i vlasnici koji bi dopustili radio-emisije sa svojih brodova odgovarali bi po novom zakonu jer bi nadležni organi mogli postupiti ne samo protiv njih, nego i protiv svakog britanskog državljanina koji bi poslao svog zastupnika na piratsku radio-sta-

Od 1946. kada je osnovana, Vojnopomorsku akademiju je završilo više od hiljadu pitomaca. Akademija je dala ne samo dobre stručnjake i specijaliste već i politički izgrađene oficire, odane svom narodu i spremne za izvršenje svakog zadatka u odbrani svoje domovine. Na slici: Pitomci Vojnopomorske akademije na času iz astronomske navigacije

nicu, snabdjevao i prodavao hranu i radio-opremu, prevezio ljude s obale na brod i natrag, slao magnetofonske vrpce u reklamne svrhe ili objavljivao radio-programe.

Primjenom predloženih zakonskih propisa prestao bi rad piratskih radio-stanica samo na dohvat britanskih zakonskih propisa, dok će izvan njih moći i nadalje da produže svoju egzistenciju, prikupljajući oglase i ostali potrebni materijal od drugih zemalja. Zbog toga su nedavno izjavili šefovi piratske »Radio-Engleske« da će se povući van dohvata britanske jurisdikcije i promijeniti ime stanici u »Radio-Nizozemska«.²⁰

Ovaj zakon odnosi će se isključivo na britanske državljanke, dok će strani državljani i strana poduzeća moći i nadalje da podržavaju piratske radio-stanice davanjem reklamnih narudžbi. Ako engleski parlament usvoji predloženi zakon o piratskim radio-stanicama bit će manje ometane druge radio-stanice, pogotovo radio-pomorski saobraćaj.

Britanska vlada je već davno morala da podnese parlamentu odgovarajuće zakonske prijedloge, tim prije što je u januaru 1965. godine potpisala konvenciju koju je donio Evropski savez za radio-difuziju, pa je time preuzela na sebe međunarodnu obavezu da uskladi svoje nacionalno zakonodavstvo na području radio-difuzije i time onemogućiti daljnji rad piratskih radio-stanica. Međutim, Velika Britanija ni to nije do danas učinila, već se javlja sve više piratskih radio-stanica koje svoje programe emitiraju s brodova usidrenih u međunarodnim vodama duž britanske obale i njenog teritorijalnog mora.²¹

Piratske radio-stanice mogu se osnivati iz raznih motiva: vojnih, špijunskih, političko-propagandnih, komercijalnih i zabavnih. S obzirom na pravni režim otvorenog mora nijedna strana država ne može poduzimati neke mjere protiv takvih stanica već to može jedino država zastave pod čiju jurisdikciju spadaju.²²

I u Britaniji prevladava državna radio-televizijska stanica »BBC« koja u svom programu nema reklamnih emisija, da ne bi pala pod utjecaj finansijskih magnata koji u reklamne svrhe troše ogromne svote. U Britaniji postoji još jedna radio-televizijska »trgovačka« kompanija.

Naročito su radio i televizija poznati po temeljnoj eksploataciji u reklamne svrhe, pa se gotovo svaka emisija u programima povezuje s reklamom. Oko pridobijanja reklame vodi se borba između kompanija radija i televizije. Poznato je, na primjer, da postoje neke stanice koje emitiraju s terito-

¹⁶ Tako postoje slijedeće piratske radio-stanice:

»RADIO-BRITANIJA« i »RADIO-ENGLESKA« pokrivaju cijelu Britaniju i zapadnoevropsku obalu.

»RADIO-390« ima oko 1,007.000 slušalaca. Ovo 390 označava valnu dužinu.

»RADIO-270« je još u gradnji, a pokrivat će oblast Yorkshira.

»RADIO-CITY« radi na valnoj dužini 299. Vlasnik britanske piratske radio-stanice »RADIO-CITY« Reg. Calvert (Kalvert) ubijen je u junu 1966. iz vatrenog oružja starog tipa (S. Pucak, »Vjesnik«, 28. VI 1966).

»RADIO-LONDON« radi na valnoj dužini od 266 m, pokriva čitavu Britaniju, ima oko 8,039.000 slušalaca i smeta Radio-Zagreb.

»RADIO-CAROLINE NORTH« je prva britanska ilegalna stanica osnovana prije tri godine, a danas radi na valnoj dužini od 201 metara.

»RADIO-CAROLINE SOUTH« radi na valnoj dužini od 253 metra, a ima oko 6,027.000 slušalaca.

»RADIO-ESSEX« radi na valnoj dužini od 223 metra.

»RADIO-ŠKOTSKA« radi na valnoj dužini od 242 metra, pokriva Škotsku i ima oko 2,045.000 slušalaca.

»RADIO-CANAL« tek počinje emitirati svoj program koji će zahvatiti čitavu zapadnu i južnu Englesku.

»RADIO-CHEETAN II« je opremljena radio-odašiljačem i televizijskom stanicom.

»RADIO-TOWER« je nova stanica, radit će na valnoj dužini od 236 metara, a djelovat će na području Essexu i Suffolka.

¹⁷ »VUS«, 18. V 1966.

¹⁸ Predviđena je kazna do 2 godine zatvora.

¹⁹ »Vjesnik«, 20. V 1966.

²⁰ Pucak, »Vjesnik«, 7. XI 1966.

²¹ Najavljene su emisije dviju novih i to: »Radio-Britanije« i »Radio-Engleske«.

²² Dr Vladimir Ibler, Sloboda mora, Zagreb 1965, str. 9.

rija koji ne pripada državi što financira takve radio-stanice jer se za takve reklamne emisije plaća visoki porez, dok se za emitiranje piratskih radio-stanica s otvorenog mora ne plaća takav porez.

Ali sav posao ne može se obavljati na samom brodu. Da se ispuni radio-program koji ima mnogo slušalaca, treba dobiti materijal s kopna. Postoji prije svega centrala odakle se održava veza s brodom putem male radio-stanice. Tako se šalju novinske vijesti i reklamni materijal.

Moglo bi se pretpostaviti da su organizatori i vlasnici ovih piratskih radio-stanica potpuno nepoznati i konspirativni. Međutim, nije tako jer su oni stalno u kontaktu s građanima država u čijoj blizini djeluju, oni odlaze na brod i vraćaju se slobodno na kopno, nabavljaju živežne namirnice i potrebne stvari, primaju oglasni i reklamni materijal itd. Ima jedan eklatantan dokaz da se piratska djelatnost vrši i uz podršku izvjesnih mjesnih organa, moglo bi se reći organa vlasti. Tako na primjer osnivač i vlasnik »Radio-Caroline« Ronan O'Really (Oreili) ima svoj ured u Londonu,²³ nedaleko kraljevske Buckinghamse palače (Bakinem) gdje se sakupljaju poslovni partneri i predstavnici trgovačkih firmi i industrijskih kompanija koji povjeravaju privredne reklamne oglase za svoje proizvode i poslove. Iako je postojanje i rad ovih piratskih radio-stanica potpuno ilegalan, one imaju veliku financijsku i moralnu podršku raznih engleskih, kanadskih, američkih trgovačkih i industrijskih korporacija koje ne respektiraju međunarodne i nacionalne propise niti se boje bilo kakve državne intervencije.

Djelatnost piratskih radio-stanica ne odvija se samo na brodovima u teritorijalnom i eksteritorijalnom moru već ima takvih stanica i na kopnu. Mnoge su zemlje svojim internim zakonima regulirale radio-saobraćaj na području svoje jurisdikcije i tako svele na najmanju mjeru mogućnost ovih pojava.²⁴ U posljednje vrijeme postoji mogućnost upotrebe kosmosa za satelitske piratske radio-stanice koje bi mogle uzurpirati frekvencije koje pripadaju legalnim aktivnostima u kosmosu i tako prouzročiti interferencije u kosmičkom i zemaljskom telekomunikacionom saobraćaju.^{25/26}

Što se tiče sprečavanja djelatnosti piratskih radio-stanica na kopnu i teritorijalnom moru pa i u zraku ne predstavlja neki naročiti problem, dok, međutim, njihova djelatnost na otvorenom moru i eventualno u kosmosu predstavlja prilično težak i kompliciran međunarodni pravni problem.

Načelo slobode mora, proklamirano Zenevskom konvencijom o otvorenom moru 29. aprila 1958, ne znači da na otvorenom moru ne postoji utvrđeni pravni poredak i da vlada anarhija. Otvoreno more nije *res nullius*, već *res communis omnium* na kome mora postojati odgovarajući poredak kojeg se moraju pridržavati sve države svijeta i vršiti jurisdikciju nad brodovima svoje pripadnosti i nad osobama koje se nalaze na brodu.

Usprkos postojećih međunarodnih propisa koji zabranjuju postavljanje i upotrebu divljih i piratskih radio-stanica, one se još uvijek pojavljuju i predstavljaju problem na međunarodnom i nacionalnom planu. Ovi problemi bili su u svoje vrijeme predmet raspravljanja Društva naroda. I Međunarodni pravilnik o radio-saobraćaju iz 1959. sadrži odredbe u čl. 7. par. 1. koje zabranjuju radio-piratske aktivnosti: »Zabranjeno je postavljanje i upotreba radio-difuznih stanica (zvučna radio-difuzija i televizija) na brodovima, avionima ili na bilo kakvom plovnom ili letećem objektu izvan nacionalnih teritorija.²⁷

Na 34. redovnom zasjedanju Evropske unije za radio-difuziju održanom od 3. do 6. VI 1966. u Dubrovniku preporučeno je svim službenim radio i televizijskim stanicama, kojima smetaju piratske radio-stanice, da odmah traže od nadležnih vlada da se njihovo emitiranje zabrani.

Prema međunarodnom pravu svakoj je državi dopušteno da progoni prekršitelja međunarodnih i nacionalnih propisa ako je taj prekršaj učinjen na morskome prostoru koji potpada pod njenu vlast i da nastavi progon čak i na otvorenom moru.

Bilo je slučajeva da su neke države, zbog zaštite prirodnih podzemskih bogatstava i ribolova, postavljale svoje zahtjeve za proširenje njihovog suvereniteta na pojas od 200 milja.^{28/29} Naravno da se kod toga uvijek pravila razlika između užeg pojasa od 12 milja i šireg od 200 milja.³⁰

Postojalo je ranije shvatanje da je dovoljna širina teritorijalnog mora do tri milje, ali po općem pravilu međunarodnog prava svaka država ima pravo odrediti svoje teritorijalno more unutar razumnih granica uzevši u obzir geografske, geo-

loške i biološke faktore kao i gospodarske potrebe svoga pučanstva, svoju sigurnost i obranu,³¹ s tim da vodi računa i o interesima drugih država.^{32/33}

Neke države nisu zastupale stanovište o proizvoljnom proširivanju teritorijalnog mora, tako su Sjedinjene Američke Države ranije bile protiv zahtjeva južnoameričkih država za proširenje teritorijalnog mora. Međutim, kada su stekle neki pojačani interes na udaljenim površinama mora, postavljanjem radar-skih stanica radi obrane od zračnih napada,³⁴ one su svoj raniji stav izmijenile.³⁵

Pokušaj da se na međunarodnim konferencijama postigne suglasnost o širini teritorijalnog mora nije uspio. Učesnici Kodifikacione konferencije 1930. godine u Haagu (Hag) nisu se mogli složiti, a ni Konferencija o pravu mora koja je zasjedala 1958. godine u Ženevi nije bila uspješna u tom pogledu. Na ovoj su konferenciji potpisane četiri konvencije: o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu, o otvorenom moru, o ribolovu i o čuvanju bioloških izvora mora, te o epikontinentalnom pojasu.³⁶ Isto tako nije riješeno pitanje protezanja širine teritorijalnog mora na konferenciji održanoj 1960. u Ženevi.³⁷ Dakle, ni prva ni druga konferencija nisu precizirale mjeru o širini teritorijalnog mora.

Današnje međunarodno pravo nema odredaba koje bi se mogle izravno primijeniti na piratske radio-stanice na otvorenom moru, ali ono ipak sadrži neka uporišta i pravila iz kojih bi se mogle odrediti smjernice budućeg prava i za nuždu upotrebiti za rješavanje konkretnih problema i sporova. Tako npr. ugovor o zaštiti podzemskih kabela od 14. marta 1884. godine sadrži odredbe po kojima ratni brodovi svih država mogu zaustaviti svaki brod koji bi bio sumnjiv da se ogriješio o propise ugovora.³⁸

Najefikasnije rješenje bilo bi kada bi se donijela međunarodna konvencija koja bi normirala postupak sa piratskim radio-stanicama na otvorenom moru analogno postupku propisanom ugovorom o zaštiti podzemskih kabela. Također bi konvencija morala sadržavati stroge odredbe koje bi zabranile svaku pojavu piratskih radio-stanica, zabranu država da kontaktiraju s njima, zabranu dostave programa, pogonskog materijala, ljudstva i živežnih namirnica. Isto tako bi trebalo urediti postupak za slučaj kada neka država ne raspolaze efikasnim sredstvima za suzbijanje pojave piratskih radio-stanica.³⁹

²³ »VUS«, 18. V 1966.

²⁴ Osnovni zakon o radio-saobraćaju SFRJ iz 1965.

²⁵ Andrew g. Haley, Space Law and Government, New York, 1963, str. 133, 185, 272.

²⁶ Jean Persin, L'espace sera-t-il ouvert à la piraterie, Journal des télécommunications, Geneva, No 4, 1963, str. 112

²⁷ Čl. 7. par. 1. Međunarodnog pravilnika o radio-saobraćaju iz 1959.

²⁸ Ranije su pravni teoretičari postavljali mnogo šire granice, tako Bartolus 100 milja, Bodin 60 milja, a neki klasici čimet topovskog taneta.

²⁹ Dodatni sporazum uz Deklaraciju o suverenosti nad morskim pojasom od 200 milja potpisanim od Ecuadora, Perua i Chilea od 1954.

³⁰ Dr Juraj Andrassy, Najnovije tendencije država u proširivanju njihove vlasti na otvoreno more, Zagreb 1958, str. 59.

³¹ Dr Juraj Andrassy, o. c., str. 60.

³² Dr Milovan Zoričić, Teritorijalno more, Zagreb 1953, str. 93.

³³ Jugoslavija je proširila svoje teritorijalno more na 10 milja i vanjski pojas na 2 milje računajući od vanjske granice teritorijalnog mora.

³⁴ U tu svrhu SAD su postavile jedan lanac radarskih stanica na sjeveru Kanade uzduž 70. paralele, zatim drugi južnije uzduž 55. paralele širinom čitavog područja Kanade. Takav lanac radarskih stanica treba biti postavljen uzduž atlantske obale SAD na otvorenom moru.

³⁵ Dr Juraj Andrassy, o. c., str. 62.

³⁶ Dr Vladimir Ibler, Prilozi-tekst konvencije, Otvoreno more, Zagreb 1965, str. 166 do 192.

³⁷ Dr Juraj Andrassy, Međunarodno pravo, Zagreb 1931, str. 96 i 97.

³⁸ Dr Vladimir Ibler, Prilozi-tekst konvencije, Otvoreno more, Zagreb 1965, str. 106.

³⁹ Journal des télécommunications, No 6, Zeneva 1964, str. 149.